

5. Писаревська Т.А. Інформаційні системи і технології в управлінні трудовими ресурсами: Навчальний посібник: Навчальне видання: –2-е вид., перероб. і доп./ За заг. ред. Т.А. Писаревської. – К.: КНЕУ.-2000.– 279с.

6. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: Монографія /А.М. Колот — К.: КНЕУ.-2004. — 230 с.

7. Криклій А.С. Формування трудового потенціалу в умовах трансформаційної економіки: Автореферат дис. д-ра екон. наук / А.С. Криклій .-К.: КНЕУ.- 2005. - 32 с.

УДК 631.15.2

ТЕНДЕНЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**ВАСЮРЕНКО А.В., АСПИРАНТ*,
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П.ВАСИЛЕНКА**

У статті проведено аналіз тенденцій відтворення основного капіталу в сільськогосподарських Харківської області та викладено його результати.

The analysis of the economic reproduction of Kharkiv oblast agricultural enterprises' fixed assets has been conducted. The results of the analysis are presented.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес відтворення є необхідною умовою функціонування капіталу в системі економічних відносин. Тип процесу відтворення основного капіталу характеризує рівень ефективності та соціально-економічного розвитку сільськогосподарського підприємства. Метою відтворювального процесу основного капіталу є досягнення його максимально ефективного використання при мінімальних витратах на утримання та обслуговування. Тому забезпечення методичних підходів на етапі формування та експлуатації основного капіталу є основою стратегічного управління процесом відтворення основного капіталу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В розробку теорії та методології підвищення ефективності відтворення і використання основного капіталу значний внесок зробили А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, А. Маршалл та інші вчені.

---

* Науковий керівник – Литвинов А.І., к. е. н., доцент

Аналізу досягнення та забезпеченості раціонального відтворення основного капіталу у сільськогосподарських підприємствах приділялась значна увага таким економістами як Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, М.І. Кісіль, Л.В. Канторович, М.Г. Лобас, Т.М. Старицький.

Структурні зміни в економічному механізмі господарювання вимагають подальшого дослідження особливостей процесу відтворення основного капіталу сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах та розробці на цій основі науково-обґрунтованих методів досягнення суб'єктами господарювання раціональних темпів відтворення та більш ефективного використання всіх складових елементів основного капіталу.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження особливостей процесу відтворення основного капіталу сільськогосподарських підприємств Харківської області та виклад його основних результатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства включає два етапи:

- формування, тобто авансування грошових коштів, придбання на них засобів праці та введення їх в дію;
- використання, тобто споживання їх в процесі функціонування та підтримання у працездатному стані.

Формування основних засобів для сільськогосподарського підприємства - це умова, яка визначає кількість та якість придбаних засобів праці, їх потенційні можливості.

Використання основних засобів на сільськогосподарських підприємствах полягає в забезпеченні раціональної організації трудової діяльності в конкретних умовах для максимального отримання прибутку з мінімальними витратами на одиницю продукції [1, с.83].

При цьому розрізняють два типи відтворення:

- просте, при якому обсяг наявних основних засобів у господарстві дорівнює аналогічному показнику попереднього циклу;
- розширене, при якому обсяг наявних основних засобів збільшується в порівнянні з попереднім циклом.

Розрізняють два типи розширеного відтворення основних засобів в сільському господарстві;

- екстенсивне, при якому оновлення основних засобів відбувається при їх незмінному технічному рівні;

— інтенсивне, при якому на підприємстві відбувається впровадження нових вдосконалених, модернізованих основних засобів для зростання продуктивності праці.

Проте, в сучасних умовах господарювання інколи має місце звужене відтворення, при якому кількість основних засобів зменшується в порівнянні з попереднім циклом.

Для аналізу загальної картини процесу відтворення основного капіталу в сільськогосподарських підприємствах Харківської області були використані статистичні та бухгалтерські дані по вибірці із майже 200 підприємств Харківської області за 2010-2011 роки на основі яких проведені розрахунки коефіцієнтів відтворювального процесу основних фондів (табл.).

Таблиця

**Аналіз типів відтворення основних фондів
в сільськогосподарських підприємствах
Харківської області за 2010-2011 роки***

2010 рік				
Звужене	17	0,01	-0,07	-0,06
Просте	23	0,07	0,00	0,07
Розширене	60	0,10	0,17	0,27
2011 рік				
Звужене	12	-0,04	-0,20	-0,24
Просте	11	0,05	0,00	0,05
Розширене	77	0,10	0,25	0,35

*Джерело: розроблено автором

Розглядаючи динаміку показників в аналізованому періоді, слід відмітити, що темпи зростання показників мають позитивний характер і, на кінець 2011 року 77 % підприємств мали розширений тип відтворення основних фондів. Динаміка була позитивною за рахунок скорочення груп із простим і звуженим типом відтворення.

Коефіцієнт вибуття, як відношення вартості вибулих за рік основних засобів до суми всіх основних засобів на початок року, показує розмір основних засобів що надійшли на заміну, тобто на забезпечення простого відтворення, яке тільки оновлює основні фонди, не забезпечуючи підвищення продуктивності праці.

Коефіцієнт приросту, як відношення зміни вартості основних засобів за рік до вартості основних засобів на початок року, показує частку основних засобів, направлену на розширення, тобто на

забезпечення інтенсивного розширеного відтворення основних фондів, яке омолоджує процеси виробництва, підвищує продуктивність праці на технічно новій основі.

Коефіцієнт сукупного відтворення акумулює в собі значення коефіцієнта вибуття і приросту основних засобів, і узагальнює тип відтворення, який має місце на підприємстві.

З даних таблиці 1 видно, що підприємства зі звуженим типом відтворення в 2010 році мають незначну частку основних засобів, яка введена для заміни вибулих, у порівнянні з 2011 роком де коефіцієнт вибуття має негативне значення, тобто підприємства цього типу не використовують кошти навіть для часткового оновлення вибулих основних засобів. Припустимо, що ці підприємства лише підтримують основні засоби в придатному для експлуатації стані завдяки ремонтам для збереження економічної вигоди від їх експлуатації. Негативне значення коефіцієнту приросту свідчить, що вартість основних засобів на підприємствах за рік значно знизилась, тобто частина вибулих засобів не відшкодована новими. Коефіцієнт сукупного відтворення має також негативне значення і показує частку основних засобів, яка необхідна підприємству щоб досягти простого відтворення.

Стан підприємств зі звуженим типом погіршився в 2011 році в порівнянні з 2010 роком, на 11 % збільшилась за рік невідшкодованої вартості використаних у виробництві основних засобів.

Також серед причин такого погіршення слід розглянути і якісні зміни у цій групі, тобто підприємства з кращими показниками змогли покращити свій стан та перейти до групи вищого рівня. Відповідно, середній рівень показника став нижчим.

В розглянутому періоді підприємства з простим типом відтворення мають коефіцієнт приросту рівним нулю, що свідчить про незмінзовану вартість основних засобів за рік. Незначне, але позитивне значення коефіцієнту вибуття, який дорівнює коефіцієнту сукупного відтворення, свідчить що підприємства мають можливість оновлювати використані основні засоби в процесі виробництва.

Показано, що підприємства з розширеним типом відтворення збільшили приріст вартості основних засобів на 17% в 2010 році, на 25 % в 2011 році, що відображає коефіцієнт приросту і свідчить що ця частка введених засобів направлена на розширення, тобто на зміну первісної форми основних засобів на новій технічній основі, що супроводжується зміною їх технічного рівня, а отже і якості.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що у 77% досліджених сільськогосподарських підприємств Харківської області переважає

розширений тип відтворення основного капіталу, з позитивною тенденцією, тобто суб'єкти господарювання акумулюють та направляють кошти на модернізацію та покращення технічного стану засобів виробництва. Але залишається частка підприємств зі звуженим типом відтворення капіталу, які мають негативною тенденцією динаміки показників діяльності.

Отже подальші дослідження мають бути спрямовані на раціональнішу організація господарської діяльності в таких підприємствах, таку, яка має привести до зміни типу відтворення основних засобів на розширений, а це, у свою чергу - до підвищення продуктивності праці, економічної ефективності господарювання, а отже і прибутковості підприємства.

Література.

1. Андрійчук В.М. Економіка аграрних підприємств. – К.: КНЕУ, 2002.-624с.

2. Статистичний збірник-Сільське господарство України 2011 року. – Київ-2012.-386с.

3. Старицький Т.М. Відтворення основних фондів // Ефективна аграрна економіка. -Тернопіль.: Економічна думка, 2003. - № 4. – С. 63-70.

4. Кісіль М.І. Вартість капіталу // Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно-аналітичний збірник. – К., 2000. – Вип.4. Розд.14. гл. 14.8.- С. 598 – 601.

УДК 657

ОБЛІК І КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ: ПИТАННЯ ОБ'ЄКТУ ТА НОМЕНКЛАТУРИ ВИТРАТ

**ВИСОЧАН О.С., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

У статті проведено аналіз досліджень вчених, пов'язаних із формуванням та відображенням в обліку витрат на виробництво (створення) туристичного продукту. Виділено низку пропозицій щодо облікової термінології, встановлення об'єкту витрат, визнання й розподілу витрат на виробництво (створення) продукту, які одночасно відповідають кільком ознакам декомпозиції.

The article analyzes research scientists associated with the formation and recording of costs of production (creation) tourism product. Highlight a number of proposals on accounting terminology, installation cost object recognition and distribution costs of production (creation) of the product that simultaneously meet multiple signs of decomposition.